

li.remissvar@regeringskansliet.se
li.dl@regeringskansliet.se.

Yttrande över Remiss av Åtgärder för att säkerställa veterinär beredskap underjourtid (Ds 2025:27)

Sámiid Riikkasearvi (SSR) har beretts tillfälle att avge synpunkter på ovan nämnda remiss.

Inledande kommentarer

Sámiid Riikkasearvi (SSR) är en politiskt obunden intresseorganisation för renskötseln och samiska näringslivs- och samhällsfrågor. Organisationens syfte är att tillvarata och främja de svenska samernas ekonomiska, sociala, rättsliga, administrativa och kulturella intressen med särskild hänsyn till renskötseln och dess binäringsars fortbestånd och sunda utveckling.

SSR arbetar för en livskraftig och hållbar naturbetesbaserad renskötsel. Renskötseln är en bärande del av den samiska kulturen och utgör samtidigt en viktig del av landsbygden i norra Sverige genom att skapa arbetstillfällen och tillföra viktiga värden till samhället i stort. Renköttet har även en central roll i livsmedelsberedskapen i glesbygdsområden, där den lokala produktionen bidrar med tillgång till livsmedel vid störningar i de nationella distributionskedjorna.

Samebyarnas kunskap och förutsättningar behöver beaktas i utredningar och beslut som rör veterinär beredskap och andra åtgärder med eventuell påverkan på renskötseln.

Kontakt med representanter för det samiska folket.

SSR vill påminna Regeringskansliet och berörda myndigheter om lagen (2022:66) om konsultation med det samiska folket, som ska tillämpas vid beredning av ärenden som kan påverka samisk kultur, språk och rennäring. Konsultationsskyldigheten kan omfatta fler samiska parter än Sametinget. Med hänsyn till ärendets betydelse och SSR:s uppdrag bör även SSR omfattas av konsultation.

Det framgår inte av utredningen om representanter för det samiska folket har kontaktats under arbetet. SSR anser att samråd med samiska företrädare ska etableras redan vid utformningen av utredningsdirektiv. Vidare bör det i direktiven uttryckligen anges att utredaren ska samråda med representanter för det samiska folket när frågor kan beröra samiska intressen.

Avsaknad av renen som djurslag i utredningen

Utredningen analyserar veterinär beredskap för sällskapsdjur, häst och lantbrukets djur men behandlar inte renar eller renskötsel. Renar är djur i människans vård och omfattas av såväl djurskydds- som smittskyddslagstiftningen. Att renen helt saknas i utredningens analys innebär att konsekvenserna för en hel näring inte har beaktats eller beskrivits, vilket är en stor brist.

Ett exempel är att renskötsel bedrivs i glesbygds- och fjällområden där avstånden till närmaste praktiserande veterinär ofta är flera tiotals mil, vilket ställer särskilda krav på veterinär beredskap, planering och kompetens.

När renar inte uttryckligen omfattas av utredningsuppdrag, såsom i föreliggande utredning, saknas analyser av djurskydd, smittskydd och veterinär beredskap för renskötseln. Detta innebär att renskötselns behov systematiskt förbises i statliga utredningar. Utredningen kan därmed inte anses ge ett heltäckande beslutsunderlag för veterinär beredskap i hela landet.

Renskötselns särskilda förutsättningar, såsom säsongsvisa förflyttningar av renarna över stora geografiska avstånd, naturbetesbaserad och frigående djurhållning utan inhägnader samt begränsad tillgång till veterinärer, både geografiskt och kompetensmässigt, bör analyseras och beaktas vid utformningen av framtida veterinär beredskap och vid tydliggörandet av statens ansvar i hela landet.

Begränsad veterinär kompetens om ren i Sverige

Det finns i dag mycket få veterinärer i Sverige med kunskap om renen som djurslag och om renskötselns praktiska förutsättningar. Renen är generellt ett friskt djur, och renskötseln har historiskt haft begränsad kontakt med veterinärer, annat än vid utbrott av smittsamma sjukdomar. Detta beror dels på att sjukdomstillstånd hos fritt betande renar är relativt ovanliga, dels på att renägarna själva hanterar många situationer inom näringen.

SSR har genom flertalet kontakter med renägare konstaterat att när renägare vänder sig till veterinär får de ofta ingen hjälp. En central orsak är att renen inte ingår i veterinärutbildningen och att få yrkesverksamma veterinärer har relevant kompetens avseende renar och renskötsel.

I Norge har man etablerat statligt finansierade Reinhelsetjenesten, där flera veterinärer arbetar specifikt och uteslutande med ren. Denna verksamhet kompletteras av lokala veterinärer och forskning kopplad till renhälsa och renskötsel. Genom denna struktur bygger de upp både praktisk kompetens och beredskap för framtida sjukdomsutmaningar.

Sammanfattande kommentar

Utredningen behandlar inte renar eller renskötsel, vilket innebär att viktiga förutsättningar för veterinär beredskap i glesbygds- och fjällområden inte har beaktats. Renen och renskötseln måste inkluderas i kommande utredningar och författningsförslag och analyser av veterinär beredskap, djurskydd och smittskydd.

Vid utformningen av utredningsdirektiv ska kontakt tas med representanter för det samiska folket, i enlighet med gällande konsultationsordning.

Det finns ett tydligt behov av veterinärer med kompetens om renar, inklusive veterinärer som arbetar specifikt och långsiktigt med renar. Staten bör därför vidta åtgärder för att säkerställa sådan kompetens, exempelvis genom att etablera eller stödja en struktur med veterinärer inriktade på ren, med inspiration från den norska modellen med Reinhelsetjenesten.

Sámiid Riikkasearvi

Jenny Wik Karlsson
Förbundsjurist/verksamhetschef

Anna-Marja Kaddik
Näringshandläggare

